

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiae Speculativae Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatae Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Caput III. De Certitvdine Et Firmitate Actvs Fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

se potens terminare actum supernaturalem, quia est essentialiter locutio Dei ut auctoris supernaturalis: ergo debet posse saltem ab alio homine, cui fieret talis revelatio de altero homine, per eadem signa credibilitatis, debet, inquam, posse

credi actu supernaturali, procedente ab homine Virtutis Theologicae. Ergo potest idem actum formale esse respectu actus supernaturalis & naturalis, quod erat probandum.

CAPVT III.

DE CERTITVDINE ET FIRMITATE ACTVS FIDEI.

CONTROVERSIA I.

Quid sit Formido.

§. PRIMVS.

Referuntur aliorum Sententia.

240. **D**Vos inuenio auctores qui praeteris accuratius investigarunt naturam Certitudinis & Formidinis, nec tamen inter se conuenerunt.

Itaque omisiss alijs

Prima explicatio Certitudinis est Card. de Lugo, qui ad Certitudinem Actus Tres Conditiones requirit. Prima Conditiō est, ut actus sit necessariō connexus cum Veritate Objecti, ita ut nec diuinitus existere possit, quin sit verus. Secunda Conditiō: ut firmissimē adhaereat objecto: hanc autem firmissimam adhaesionem vult esse intrinsecam actui intellectus, adeoque non provenire formaliter ab imperio Voluntatis nunquam dissentendi, sed consistere in certo modo tendendi, per quem ostendit intellectus, se paratum esse ad omnes alias probabilitates relinquendas, quae huic Veritati repugnare videntur. Consentit Card. Pallavicinus, explicans illam tendentiam n. 118. & 119. docensque, eam consistere in hoc, quod intellectus iudicet rem ita se habere, & motiva quibus ad assentiendum inducitur, esse omnino inseparabilia à Veritate objecti, adeoque non posse se aliter habere, & hoc quidem ita iudicet, ut determinetur ad non formidandum de hac ipsa inseparabilitate, si eā reflexè consideretur, neque de inseparabilitate inseparabilitatis, & sic in infinitum: vnde infert, talem actum quantumvis obscurum, excludere per intrinsecam tendentiam formidinem, quae solet exprimi his verbis: *Fortè se res aliter habet.*

Tertia Conditiō quam requirit Card. de Lugo, est, ut objectum ita appareat, ut iudicari reflexè & evidenter possit (licet non sit necessarium ut actu ita iudicetur) illius repugnantia cum prudenti dubitatione de illius Veritate. In hac con-

ditione videtur Card. de Lugo tacite fateri, quod saltem imprudens formido seu dubitatio possit conjungi cum actu certo.

241. Secunda Explicatio est P. Ripalda. Docet ergo primò, Certitudinem in genere, prout abstrahit à Certitudine Evidentiae & Inevitabilis, adaequatè consistere in hoc, quod actus habeat intrinsecam connexionem necessariam cum objecto. Docet 2. Certitudinem Evidentiam, ultra connexionem intrinsecam actus cum objecto, importare repugnantiam cum Actuali Formidine, in qua repugnantia consistit intrinseca adhaesio intellectus. Docet 3. Certitudinem Inevitabilis nunquam posse consistere in tali intrinseca tendentia, excludente omnem formidinem. Docet 4. Certitudinem Inevitabilis (qualis inest actui Fidei supernaturalis) dicere repugnantiam radicalem cum formidine, neque quia actus est talis essentiae, ut illi repugnet esse falsum, adeoque qui reflexè eum intueretur, cognosceret etiam hanc repugnantiam cum formidine propter suam supernaturalitatem, & sic non posset formidare; quam tamen repugnantiam intrinsecam non habet ullus actus naturalis obscurus, quantumvis versetur circa objectum necessarium. Docet 5. Actum talem supernaturalem & obscurum, non repugnare physice cum formidine; repugnare tamen moraliter, seu per denominationem extrinsecam ab Imperio voluntatis. Hæc Ripalda.

242. Denique conantur hi duo Auctores, Lugo & Ripalda, declarare, quid in re ipsa sit formido, quam significare solemus per hæc verba: *Fortè se res aliter habet, quam suadet hæc motiva*: Seu quod idem est: *Fortasse hæc motiva fallunt*. Quae formido potest stare cum actu probabilis, & quae per certitudinem est excludenda.

Itaque Card. de Lugo, consentiente Ripalda, recte ostendit, formidinem non esse Judicium negativum, quo negetur ipsum obiectum: hoc enim si esset, sequeretur, quod quando Formido conjungitur actui opinativo, judicaret intellectus simul contradictoria, affirmaret simul & negaret idem. Deinde ostendit, non esse Judicium, quo affirmetur potentia physica antecedens ad oppositum; alioquin qui videret Petrum currere, posset formidare dicendo: fortè Petrus non currit: quia videt dari potentiam physicam ad oppositum: & e contra, qui haberet opinionem, quod v.g. in divinis Spiratio activa sit communis & virtualiter distincta à Personalitatibus, formidans tamen, diceret: dari potentiam physicam ad oppositum, quod est absurdum. Concludit ergo tandem Lugo, per illas voces significativas Formidinis, significari & affirmari solum potentiam quandam quasi Logicam ad oppositum, nempe, motiva ad illum assensum probabilem non esse tanti ponderis, ut non possit sub alijs motivis aequalibus latere aliquando periculum deceptionis, adeoque motiva non dare securitatem contra deceptionem. Vno verbo, actus opinativus formidans, juxta hanc opinionem, ita exprimi posset: *Hoc ita se habet propter hæc motiva; quævis ea talia sint, ut illa, vel illis aequalia, possint non esse conjuncta cum illo obiecto ad quod movetur.*

245. P. Ripalda docet, Formidinem non judicare directè de obiecto, nec de motivo, sed de ipso assensu, quo nobis persuademus obiectum, cum obiectum obscurum sit intellectui, & veritas assensus ignota. Judicat ergo formido, assensum ex modo tendendi in obiectum posse falli subesse.

§. II.

Quid sit Formido, & quomodo subiaceat Voluntati.

246. DICO 1. Formidinem formalem & actualem non consistere adæquatè in Judicio illo, in quo vult Lugo & Ripalda consistere. Probantur 1. ad hominem contra Lugonem & Ripaldam: quia hi ambo fatentur, Lugo quidem n. 17. Ripalda verò n. 16. & 18. & alibi passim, Voluntatem posse suo imperio cohibere formidinem actualem: & hoc etiam alij DD. communiter omnes supponunt, ut bene dixit ille P. Hispanus, ex quo supra Discerniculum P. Perez rejeci. & ne hoc gratis dixisse videamur, adducam vnum & alterum Testimonium. Sorus lib. 3. de Nat. & Grat. c. 10. ait, hoc non esse dubium, & de hoc dubitare esse puerilem errorem; & addit: *quin immò hæretici omnes suorum errorum, quos Catholicæ existimant Veritates, tantam habent certitudinem, quàm nos articulorum fidei.* Molina 1. p. q. 1. a. 5. dicit, ejusmodi certitudine, quæ se tenet ex parte subiecti, posse hæreticum adherere interdum certis, hoc est, firmis errori, quàm adhæreat Catholicis Veritati. Idem habet Bannez 1. p. q. 1.

a. 5. Medina 1. p. q. 109. a. 1. dub. 6. Vega lib. 6. in Trid. c. 13. Hoc supposito sic argumentor. Voluntas potest, stante assensu probabili, cohibere Formidinem tunc, quando posset Formido existere: atqui Voluntas non potest cohibere illud Judicium quod ponit Lugo & Ripalda, nam illud Judicium est evidens, ut fatentur isti AA. fundatur enim in experientia, quod non necessitetur intellectus ab illis motivis ad assensum, adeoque quod secundum suam apparentiam possint fallere: atqui Intellectus est potentia necessaria, ita ut excitatis speciebus non possit cohibere actum evidenter: ergo &c.

245. Probo 2. iterum ad hominem. Vterque auctor concedit, posse circa idem obiectum Materiale simul stare actum Evidentem & Opinativum, ita tamen ut non adsit actualis formido, quia impossibile est, ut simul dicam per actum Evidentem: *hoc non potest se aliter habere: & fortassis aliter se habet:* atqui in tali casu posset optimè consistere Judicium evidens Lugonis & Ripaldæ; scilicet: quod vi motivorum probabilium, & quoad eorundem apparentiam, res se posset aliter habere: hoc enim Judicium non contradicit illi alteri. *Res non potest se aliter habere, nempe propter motivum scientificum:* ergo hæc duo non sunt idem: Fortè se res aliter habet: & hæc motiva, seu hic assensus potest fallere. atqui illud prius est Formido formalis & actualis: ergo Formido non est idem cum Judicio horum Auctorum.

246. Probo 3. ab experientia & exemplis, quibus optimè declaratur sensus verborum quibus omnes utimur. Plurimis obiectis assentimur, & dicimus nos assentiri sine formidine, & tamen evidenter judicamus, motiva quibus inducimur, esse fallibilia, & quantum est ex ratione motivorum, prout nobis per apprehensionem suam apparent, posse se aliter habere: ergo communis sensus agnoscit aliam Formidinem actualem, quàm illam intellectualem Lugonis & Ripaldæ. Antecedens patet exemplo superius ex S. Augustino allato: quis nostrum dicet, se prudenter formidare, an sit Filius illius quem pro patre suo habet? quis prudenter formidat, an sit Baptizatus? & tamen motiva quibus communiter inducimur, scimus evidenter esse ex se fallibilia, & non raro fallere.

247. Confirmatur 1. Si maritus diceret Vxori suæ: censeo, te esse mihi fidelem & non adulteram, & ideo etiam credo filios ex te natos esse meos, quævis motiva quibus inducor, talia sint, quæ de suis vxoribus etiam alij mariti habent, & tamen quandoque falluntur. Profecto si vxor prudens sit, non potest his verbis offendi. Quod si maritus his verbis vteretur. *Non sine formidine credo, verum filij, quos genuisti, sint me patre geniti:* quis dubitet, honestam & prudentem Vxorem esse ægrè laturam? ergo signum est, nos nomine Formidinis aliud concipere & significare, quàm Judicium illud Lugonis, illudque non significari regulariter per Formidinem, aut per

Bbb

hæc

hæc verba: *Fortassis aliter se habet. Fortassis his motivis decipior* &c.

Confirmo 2. Si tu mihi promitteres aliquid, & ego dicerem, *fortasse non facies quod promittis*: ille ad auferendam à me formidinem, posset subungere: *ne formides: jubeo te securum esse*. quibus verbis utique non veller me hortari ad deponendum hoc Judicium, quòd scilicet motivum credibilitatis sit fallibile, nempe promittentis auctoritas: hoc enim non posset exigere, cum omnis homo sit mendax & mutabilis. ergo vult me hortari ad alium actum qui sit in mea potestate: atqui vult à me deponi Formidinem: ergo Formido est alius actus quàm illud Judicium.

248. Confirmatur 3. Omnium DD. consensu alia Formido est prudens, alia imprudens, alia major, alia minor. Jam sic. Quando habeo judicium de fallibilitate motivorum, quæ reverà fallibilia sunt, & merentur talia judicari, tale judicium utique non est imprudens, quia est judicium verum & evidens: atqui possum aliquando imprudenter formidare, etiam circa motiva fallibilia, ut fatentur omnes: v. g. quando rusticus formidaret de veritate dictorum à suo parochi, vel quando formidarem de valore mei Baptismi &c. Deinde illud judicium non suscipit magis & minùs sicut suscipit formido: ergo non potest formido consistere in tali Judicio.

249. DICO 2. Per illa verba *Fortassis res aliter se habet quàm ego judico*; non semper velle nos significare separabilitatem motivorum ab objecto materiali. Probat, & priùs suppono, quòd obscuritas sola motivorum non reddat motiva separabilia, sed quòd quædam motiva rectè judicentur esse inseparabilia, quamvis sint obscura; talia sunt motiva credibilitatis nostræ fidei, suprà relata, quæ non sunt evidenter connexa cum mysterio ad quod credendum movent, alioquin fides evaderet evidens, sed sunt obscura quoad istam connexionem; & tamen judicantur & dicuntur rectè esse inseparabilia, hoc est, dicuntur mereri assensum, quo judicemus ex imperio voluntatis, quòd non possint existere, quin sint connexa cum tali mysterio, seu, cum revelatione de tali mysterio. Probo jam, quòd formido non semper consistat in Judicio de separabilitate motivorum ab objecto. Dum habemus judicium, hæc motiva obscura non posse existere quin sint connexa cum revelatione Dei, possumus imprudenter formidare, & dicere: *fortassis autem non sunt essentialiter & indispensabiliter connexa, sicut ego judico esse connexa*. In isto ergo casu non haberem judicium directum, quo dicerem: hæc motiva possunt non esse connexa cum revelatione Dei, sicut potest non esse connexa locutio parochi; judico enim directè contradictorium, scilicet, quòd sint essentialiter connexa, & in hoc sensu inseparabilia, qualis non est locutio parochi. ergo si in isto casu potest stare formido expressa per illa verba: *fortassis autem*

non sunt essentialiter connexa sicut ego judico, timido non semper significat judicium de separabilitate motivorum. Probo jam aliter, nempe quòd in tali casu possit stare formidabilem imprudens paulò antè descripta. Expectatio quotidiana docet, nos in credendis divinis mysterijs, pulsari sæpè tentationibus, & tentationibus apprehensionibus impelli ad formidandum etiam tunc, quando memores sumus motivorum credibilitatis, & ut bene suprà advertit Doctor Hispanus, monemur ad resistendum, & conamur resistere, qui conatus est manifestum, nos bene agnoscere motiva credibilitatis, quia agnoscimus obligationem illis adhaerentem conatus est etiam evidens signum, quod possemus tentationi cedere, & formidare voluntariè, an non fortassis motiva sint separabilia ab objecto credendo, adeoque, an non fortassis lamur dum judicamus non esse separabiles: ergo à primo ad ultimum, formido in tali casu non consisteret in Judicio de separabilitate motivorum.

250. Ratio à priori est, quia ad formidandum temerè & imprudenter de connexionem necessaria motivorum cum objecto materiali, non est necesse, ut habeam rationes evidentes probabiles de absoluta fallibilitate motivorum, ut habeo, quòd homo singularis & privatus possit mentiri, sed sufficit, quòd possum suspicari, non fortassis lateat aliquid, ex cujus ignorantia inducar ad judicandum, quòd motiva sint separabilia ab objecto materiali. Nisi enim hoc sufficeret, nunquam daretur temeraria suspicio. Jam verò ad talem suspensionem imprudenter voluntariam, sufficit semper obscuritas objecti actus quo illi assentimur, & ideo censeo, cum omni actu obscuro posse ex natura rei consistere formidinem saltem imprudentem, ut infra expresse declarabitur: ergo Formido non semper est judicium evidens vel probabile de fallibilitate motivorum.

251. DICO 3. Formido actualis & formalis significata per verba: *Fortassis res aliter se habet quàm ego judico se habere*, consistit regulatè in Judicio reflexo, quo judicamus, nos assensuendo rei obscuræ versari in periculo propinquo errandi. Hoc judicium aliquando est evidens & necessarium, & tunc formido non est libera, sed necessaria: v. g. si credam aliquid homini, quod scio esse in simili materia sæpius mentitum, potest enim casu dum credo, reflexè evidenter judico, me credendo exponi periculo probabili propinquo errandi, nec possem villo velut imperio cohibere formidinem, & dicere mihi ipse Sum securus quòd non errem. Aliquando item est hoc judicium Voluntarium; & hoc potest esse vel prudens vel imprudens, sicut Theologi docent, Suspensiones aliquas esse prudentes, aliquas temerarias. Judicium prudens de periculo propinquo errandi erit, si quis aliquid credat, qui quidem communiter verax est, & tamen probabile, aut saltem suspicabile, quòd quandoque

quandoque mentiat: tunc enim non est evidens, esse periculum propinquo errandi, est tamen evidenter probabile: ergo possum liberè, propter hanc probabilitatem, judicare, me illi credendo versari in periculo propinquo errandi, nec sic judicando agam imprudenter aut temere. Imprudens autem erit tale Judicium & formido, quando nulla prorsus occurrunt motiva probabilia in contrarium, sed fortasse levissima quædam argumenta, quæ moraliter vix unquam aut rarissime sunt connexa cum veritate objecti quod suadent. Cum ergo possit homo per imprudentiam aliquando se à tam levibus argumentis sinere moveri, ad omnino negandam fidem alteri, utique poterit etiam per imprudentiam moveri ad iudicandum, se dum illi homini credit, versari in periculo propinquo errandi. v. g. Rusticus non habet vllum rationabile fundamentum iudicandi aut suspicandi, quòd parochus suus in rebus fidei, vtpote gravissimis, & quas debet publicè proponere, mentiat, aut unquam sit mentitus, quia auctoritas parochi tanta est apud Rusticum, quantum est auctoritas S. Ambrosij apud hominem doctum, ut bene dixit Hispanus sæpè jam laudatus. Quia tamen possunt rustico occurrere levicula quædam argumenta, propter quæ posset omnino nolle assentiri parochi, v. g. quia proponit res capui difficiles, quia aliquis malè affectus parochi dixit, eum esse indoctum &c. ideo à fortiori posset rusticus per imprudentiam judicare, etiam dum credit parochi, se credendo fortassis errare, hoc est, versari in periculo propinquo errandi. Cum ergo hoc reflexum iudicium sit voluntarium, sicut omnes temerariæ suspiciones, ideo potest à voluntate cohiberi, & tunc potest rusticus dicere, se quietum & securum esse, dum credit parochi, & nihil de veritate formidare, sicut dixit S. Augustinus nos nihil formidare, quòd nati sumus ex his parentibus.

252. Favet etiam huic expositioni formidinis Etymologia nominis. Nam formido est quidam timor & fuga à malo imminente. Porro Judicium de periculo propinquo errandi, determinat appetitum ad timorem & fugam mali quod inest tiori, & ideo vocatur formido.

CONTROVERSIA II.

Virum omnis actus Fidei infusæ excludat Formidinem per suum proprium & intrinsecum tendendi modum.

253. Primus, quod ego sciam, hoc asseruit Card. de Lugo, adeo quidem, ut concesserit, posse talem modum tendendi etiam tunc imperari à Voluntate, quando superat merita motivorum; unde dixit quòd rusticus, etiam quando parochus falsum articulum proponit, possit sibi imperare assensum, quo dicat: Propter auctoritatem parochi, & Dei per ipsum loquentis credo hunc ar-

ticulum esse verum, & non posse se rem aliter habere. Hæc sententia statim fuit ab alijs rejecta cum Card. Pallav. & meritò. quia sicut non potest Voluntas imperare assensum, quando nullum penitus adest motivum assentiendi, ita non potest imperare assensum, quòd res non possit se aliter habere, si nulla adsunt motiva quæ hoc ipsum suadent, quòd vi illorum non possit se res aliter habere: sed auctoritas parochi non est tale motivum: ergo vi illius non potest rusticus imperare talem assensum.

Hinc Card. Pallavicinus, cum ex vna parte velleret sequi Lugonem, quòd omnis actus fidei infusæ deberet per intrinsecum prædicatum excludere formidinem, dicendo, quòd vi motivorum non posset se res aliter habere, ex alia parte non inveniret tale motivum externum respectu rustici, invenit illud intra rusticum, nempe discerniculum jam supra rejectum. Alij deinde RR. addiderunt, quòd hoc sit ita proprium Fidei, ut nulli actui naturali obscuro possit talis modus tendendi convenire, quia nimirum nullus actus naturalis obscurus habet talia motiva, quæ possit judicare esse essentialiter connexa cum veritate objecti quod suadent.

254. DICO. Quantumvis motiva credibilitatis mereantur iudicari per fidem esse essentialiter & necessariò connexa cum locutione Dei, & defacto per fidem talia iudicentur, nihilominus talis actus fidei ex suo modo tendendi est conjungibilis cum formidine, seu cum iudicio significato per hæc verba: *fortassis non sunt essentialiter connexa.* Unde consequens est, quòd fidei firmitas ultima & completa, hoc est exclusiva omnis formidinis, semper proveniat formaliter ab imperio voluntatis, quo illud iudicium excluditur, & statuitur constans adhesio. Conclusionem hanc non disputarunt DD. ex professo, eam tamen videntur supponere, quando ultra certitudinem objectivam, requirunt certitudinem & firmitatem adhesivam: item quando admittunt, quòd cum actu fidei ejusque merito possit stare indeliberata formido & dubitatio. Ita imprimis supponit S. Thomas q. 4. art. 8. ad 1. & egregius illius Interpres Petrus de Aragon in c. art. 5. Hoc tamen non obstante. & §. *Secundo dico.* & deinceps sæpius. Eandem supponit P. Antonius Perez, quatenus asserit, esse miraculum, posse aliquem assentiri rei obscuræ sine formidine: atqui per actum fidei assentimur rei obscuræ: ergo est miraculum quòd cum tali actu non conjungatur formido: ergo secluso miraculo connaturaliter posset conjungi, imò secundum hunc auctorem necessariò conjungeretur. Eandem Sententiam debet per consequentiam doctrinæ admittere Card. Pallavicinus, qui c. 6. n. 122. habet hæc formalia verba. *Potest tamen ex errore voluntario, aliquando culpabili, aliquando inculpabili contingere, ut aliquid appareat nobis credibile super omnia, quamvis revera non sit: atque adeo quòd possimus super omnia credere aliquid distinctum ab articulis fidei. Qui*

Bbb 2

modus

modus credendi circa talia objecta semper continet errorem vel formalem vel radicalem: disponit enim ad credendum, quod non possit aliter se habere id, quod reipsa potest se aliter habere. Ergo etiam si motiva fidei sint in se essentialiter credibilia, quod non possint non esse connexa cum locutione Dei, possum tamen semper cum tali assensu habere formidinem, an non ex inculpabili errore precedente proveniat, quod hic & nunc hæc motiva talia appareant. Eandem sententiam supponit P. Tannerus, *disp. 1. de fide q. 2. dub. 5. n. 127. & 128.* explicans per exemplum S. Augustini de fide, hos esse nostros parentes. Ex professo eam propugnat P. Ripalda, *disp. 11. f. 2. a. n. 16.* cujus argumentis non immoror, scio enim, qui possint eludi.

255. Probo ergo Conclusionem 1. à pari: Sicuti dum assentior Petro aliquid testificanti, & credo illum verum dicere, possum simul habere formidinem expressam per hæc verba. *Fortassis tamen sic credendo fallor.* ita dum judico, hæc motiva esse essentialiter connexa cum locutione Dei: possum habere formidinem, significatam per hæc verba: *Fortassis tamen ita judicando fallor:* sed sic conjungi potest formido cum judicio & fide, quæ credo hæc motiva esse essentialiter connexa cum locutione Dei: ergo vera est Conclusio. Major probatur. Non est vlla major repugnantia inter duo posteriora judicia, quam inter duo priora: ergo si priora possunt conjungi, poterunt etiã posteriora. Antecedens probatur. Repugnantia deberet esse, quod illa duo judicia sint contradictoria. Sed nullo modo sunt contradictoria. ergo nulla est repugnantia. Majorem concedunt adversarij. Minor probatur. Contradictoria judicia hæc essent: *Hæc motiva sunt essentialiter connexa cum locutione Dei. Hæc motiva non sunt essentialiter connexa cum locutione Dei.* Sed hoc secundum non est illud Judicium formidolosum: *Fortassis fallor judicando, quod sint essentialiter connexa:* ergo hoc secundum Judicium non est contradictorium illi priori. Major est clara. Minor probatur. Hæc non sunt contradictoria. *Petrus verum dicit, quamvis ita judicando fortassis fallat:* alioquin non possent stare simul, vt tamen posse fatentur adversarij. sunt autem contradictoria hæc: *Petrus verum dicit: Petrus non dicit verum.* ergo sicut hoc secundum, *Petrus non dicit verum:* non est hoc Judicium: *Fortassis fallor judicando quod Petrus verum dicat:* ita nec hæc duo erunt idem: *Hæc motiva non sunt essentialiter connexa. Fortassis fallor judicando esse connexa essentialiter.*

256. Confirmo argumentum duobus exemplis simillimis, & ab adversarijs concessis. Gratia sanctificans est essentialiter impossibilis cum peccato Mortali, & essentialiter connexa cum affectu amicali Dei. Item actus supernaturalis fidei est essentialiter verus. Jam sic. Judicium quo quis judicat Gratiã esse essentialiter connexam cum affectu amicali, & actum fidei esse essentialiter connexum cum objecto, non

minùs sunt judicia de essentia Gratie & actus fidei, quam est Judicium quo judico, hæc motiva esse essentialiter connexa cum locutione Dei: talia judicia, licet habeant intrinsecam repugnantiam cum judicio contradictorio: *Gratia non est essentialiter connexa cum affectu amicali, actus fidei non est essentialiter connexus cum objecto:* Non habent tamen intrinsecam repugnantiam cum formidine, seu cum judicio formidoloso: *Fortassis fallor in meo judicio.* (sunt enim actus opinionis) ergo pariter, licet Judicium hoc: *hæc motiva sunt essentialiter locutio Dei:* habeat intrinsecam repugnantiam cum hoc judicio contradictorio: *non sunt essentialiter locutio Dei:* Non habet tamen repugnantiam intrinsecam cum hoc judicio: *Fortassis fallor judicando, quod sint essentialiter locutio Dei.* Ego nullam invenio disparitatem.

Confirmatur iterum alio exemplo jam superius etiam adducto. Motiva suadentia Immaculatam Conceptionem B. Virginis, merentur iudicari esse talia, quæ non possent à Deo permitti, nisi essent connexa cum objecto: neque hoc adversarij audent negare, cum fateantur, quod illa motiva possent sufficere Ecclesie ad definitionem Immaculatam conceptionem. atqui cum hoc iudicio posset stare Judicium formidolosum illud, quia necdum est de fide, sed sub opinione, motiva autem opinionis admittunt cum assensu formidinem. Ergo &c.

257. Probatur nunc Conclusio à priori. Obscuritas motivorum in hoc consistit, quod non habeant vim extorquendi consensum, & notitiam intellectum: ergo potest assensus contrarij cum judicio formidoloso reflexo. Probo contrarietatem. Qui potest talibus motivis omnino negare assensum, imò ob leves rationes dissentire, potest à fortiori formidare, vtrum non assensum in assensu: minùs enim resistit motiva, & plus illis tribuit, qui cum formidine assensum, quam qui nullum præbet assensum, aut omnino judicat contrarium. Sed illud prius fieri potest, etiam respectu motivorum quorumcumque fidei. ergo à fortiori potest fieri posterius. Vnde merito dixit P. Ripalda, quod nisi hoc dicatur, non possit explicari differentia inter actum evidentem & obscurum in genere, *Quid enim est in genere objectum esse obscurum, nisi, quod quævis substantia tali apprehensioni suavitæ, non habeat vim vincendi intellectum, nisi sponte cedere vellet:* hoc ipso autem jam fatetur intellectus, se necesse, vtrum objecti vis movendi non possit vinci per motiva contraria quæ se latent; si enim hoc sciret, haberet evidentiam de veritate motivorum: fatendo autem, se nescire vtrum non possint vinci, fatetur in sua potestate esse, vel omnino non assentiri, vel assentiendo suspicari periculum errandi: quidquid enim nescimus an sit, possumus saltem imprudenter suspicari, vtrum fortassis sit, & nos lateat, alioquin quomodo probabimus, hi adversarij, quod possim imprudenter suspicari, vtrum aliquando Cicero fuerit Romæ (vt ipse de

tentur fieri posse) nisi vnicè: quia nescio, vtrum consensus tot Scriptorum non fallat aut fallere non possit?

258. Concludimus ergo 1. Formidinem non excludi ab actu fidei ultimò & completè per ipsum tendendi modum, quatenus asserit motiva credibilitatis non posse separari à veritate objecti, & hoc habere ex essentia sua, quia vt probatum est, de hoc ipso possemus reflexè formidare, & sapè indeliberatè formidamus, vt fatetur Suarez, & communiter omnes, sed ultimò excludi per Imperium voluntatis, imperantis assensum constantem & cohibentem omnem imprudentem formidinem: *Constantem* inquam, hoc est, sub hac implicita, & essentialiter imbibit ac inexistente conditione. *Quamdiu* (sive per possibile, sive per impossibile) *motiva credibilitatis non enervabuntur per contraria.* Sicuti in formula Juramenti, quo Professores Ingolstadiani jurant, se velle Immaculatam Conceptionem B. V. piè tenere, apponitur explicitè hæc conditio: *Quamdiu à sede Apostolica contrarium definitum non fuerit.* cum tamen iidem siemilimè teneant, (non dico fide divinà sed tamen absque formidine,) fieri non posse, vèdiniatur contrarium.

259. Concludimus 2. Ad Firmitatem Fidei non requiri, vt motiva credibilitatis iudicentur aut sint talia, quæ non possint non esse connexa cum revelatione Dei, sed satis esse, si sint talia, vt non possint de illis prudenter formidari, vtrum defacto non sint connexa, & ideo sufficere posse rustici auctoritatem parochi, cum absentia rationabilium motorum in contrarium. Quæ omnia per hætenus dicta probata sunt.

260. Nihilominus ex abundanti ostendam adhuc alio argumento, posse dari actum supernaturalem fidei, qui non innitatur motivis credibilitatis essentialiter connexis cum revelatione Divina, seu quod idem est, ostendam, posse dari actum fidei supernaturalem, & meritum, qui tamen non attingat essentialiter & immediatè aliqd, de cuius essentia sit esse locutionem divinam, sed sufficere, quodd per denominationem extrinsecam sit locutio Dei. Sic ergo argumentabatur contra Recentiores assertores Discerniculi necessarii ad omnem fidei actum. Potest Deus alicui revelare suam Prædestinationem: hæc revelatio non potest consistere in locutione passiva, quæ sit essentialiter locutio Dei, sed debet consistere in signis, quæ quidem hic & nunc debent eroli esse locutio Dei, absolutè tamen possent existere quin essent locutio Dei, eo prorsus modo, quo se habet propositio parochi respectu rustici: v. g. si Deus per hominem sanctissimum & multis prophetijs clarum, mihi curaret dici, me esse prædestinatum, sicut Episcopus prædixit S. Monica, filium tot lacrymarum non posse perire. Ergo potest dari actus fidei, quo homo suam prædestinationem crederet, cuius motivum formale esset locutio passiva non essentialiter talis. Majorem concesserunt, & negarunt minorem. Probavi

minorem. Si revelatio illa esset essentialiter divina, non posset homo illi discredendo, aut nolendo credere, peccare mortaliter: Sed debet posse non credendo peccare mortaliter, quia agnoscit obligationem credendi. Ergo &c. Minor videbatur innegabilis. Major probabatur. Si enim posset peccare nolendo credere, tale peccatum per suum intrinsecum & essentialè prædictum penderet ab illa revelatione: ergo esset peccatum mortale essentialiter impunibile pœnâ æternâ, quod repugnat. si enim posset puniri, posset talis homo stante illâ revelatione damnari, ergo falsificaretur revelatio essentialiter divina de illius hominis prædestinatione, hoc autem est impossibile. potest quidem intelligi, quomodo homo facere posset, vt illa revelatio non fuisset divina, sicut potest facere, vt hæc entitas auxilij non sit efficax, sed non potest facere, vt revelatio essentialiter Divina sit falsa.

261. Ad hoc argumentum aliter quàm expectabam, responsum est, nempe dictum est, talem actum fidei ob meum argumentum factum, fore necessarium necessitate antecedente, nec esse tunc possibile peccatum incredulitatis; adhuc tamen illum actum fore obscurum, & processurum ex pia affectione omnino necessaria necessitate antecedente.

Contra hoc vrgebam ad hominem: nam isti Recentiores docuerunt, libertatem esse actui Voluntatis essentialè, & nullo modo separabilem: atqui illa pia affectio ex se esset capax libertatis, & tamen nunc esset necessaria per accidens, ex prædeterminatione Dei quomodocunque factâ: ergo libertas esset separabilis ab actu, quod est contra hypothesin.

Responderunt, illud imperium ideo non esse capax libertatis, quia non procederet ex cognitione indifferente ad credendum & non credendum, sed ex cognitione proponente solam honestatem & bonitatem assensus. Sed contra est. Nam impossibile est, vt iudicium prædictum præcedens proponat honestatem in eliciendo actum obscuro & difficili, & ideo indigente imperio victorioso, quin hoc ipso representet motiva absterrentia. Præterea, si illud Imperium non est meritum, ad quid opus est dicere illud esse supernaturale? quid opus est ponere revelationem essentialiter divinam, cum Deus posset sine tali prædeterminare voluntatem ad credendum? Sed non vacat in hac responsione refutanda, quæ nemini hætenus placuit, immorari: Solùm addo, per se absurdum esse dicere, quodd nec Magdalena liberè crediderit sibi esse remissa peccata, nec Apostolos, se esse mundos & amicos Christi, nec B. V. se esse plenam Gratiâ, quæ omnia tamen sequuntur in sententia adversariorum, nec id diffitentur.

Obijciunt contra priora aliqui. Si omnis actus fidei potest conjungi cum formidine, non potest simpliciter & absolutè dici *firmissimus*, prout tamen passim dicitur, & in Professione Fidei quæ

est in Tridentino, dicitur : *Firmissimè credo & profiteor*. R. Si isti RR. attentè legissent Tridentinum Concilium sess. 6. cap. 13. viderent, posse aliquem actum Virtutis Theologica dici & esse simpliciter firmissimum, & tamen non solum posse, sed etiam debere conjungi cum formidine. ibi enim dicitur, nos omnes debere firmissimam spem habere & collocare in auxilio Dei, & tamen statim subjungitur : *Formidare debent*. Ex quibus apparet, quomodo Fides & Spes sint dicenda *firmissimæ*, nempe in quantum Veracitas Dei ejusque promissiones fallere non possunt. In quantum ergo Fides innititur Veracitati Dei, dum credit, eum hîc & nunc loqui, & in quantum excludit omnem formidinem circa locutionem Dei quam tenetur excludere, & quæ imprudens esset, evadit firmissima : nam illa res est firmissima in suo genere, in quo genere nec dari nec exigi potest major firmitas.

Obijciunt rursus. Si rusticus eadem firmitate credit articulum falsum, quâ credit verum, tunc vtrumque credit imprudenter: atqui secundum nos eadem firmitate credit vtrumque articulum, quia habet eadem motiva credibilitatis pro vtroque, ergo credit vtrumque imprudenter. Major probatur. Nam imprudentiæ est, eadem firmitate credere falsum, quâ verum. Respondet ad hoc acutè & bene Hispanus Recentior: Non esse hominis prudentis requirere à rustico prudenti prudentiam S. Augustini, & ineptum esse argumentum, & proprium eorum, qui doctrinam Ethicam neque à limine salutarunt, ab eventu factorum prudentiam ad imprudentiam probare: potest enim, inquit, aliquis evidenti iudicio practico iudicare, se esse obligatum ad credendum, quamvis id quod credit, sit materialiter falsum. & denique considerare oportet, quod apud rusticum auctoritas sui pastoris eo loco est, quo apud hominem doctum Auctoritas S. Ambrosij. hæc ille. Ex quibus verbis apparet, ab hoc auctore non requiri etiam in homine docto maiorem infallibilitatem motivorum credibilitatis, quàm quæ inest auctoritati tanti viri, quantus fuit S. Ambrosius, aut S. Gregorius Magnus (cujus festo die hæc scribo) quæ non est nisi infallibilitas moralis, seu summa improbabilitas oppositi. Quod autem est alicui summè improbabile, potest simpliciter dici, oppositum non posse se aliter habere; hoc enim sensu, vt libro præcedente retuli, docuit P. Martinus Esparza, nos non posse longo tempore vitare omnia venialia, nempe esse summè improbabile id fieri. Cum ergo rustico fit summè improbabile, parochum mentiri publicè contra suum Ministerium, & in re gravissima, jam poterit in aliquo sensu dicere: suum motivum non posse fallere, & sic prudenter assentiri firmissimè.

Addit porro idem Recentior. Sicut potest rusticus judicare evidenter practice, aliquid esse credendum, etiamsi materialiter sit falsum, ita potest practice judicare, aliquid esse credendum sine dubitatione, quamvis materialiter sit falsum:

sufficit enim, quod proponatur vt dignetur ac-
cum merito excludendi dubitationem, hoc est
meritum apud rusticum est sufficiens iussu auctorita-
tas parochi, sicut apud pueros auctoritas pater-
ni. Similiter potest aliquis prudenter proinde
iudicare, se esse obligatum ad aliquod credendum
sine formidine, cum tanta NB. voluntaria atten-
sione, vt vitam potius ponat quam fidem, quoniam
vis illud materialiter sit fallum: nam, vt dicitur
ab eventu res factæ neque probandæ neque in-
probandæ sunt. Neque est novum in huius
omni omne omnino præceptum obligare ali-
ter, quando proponitur esse imprudenter dubi-
tationem circa præceptum datum, vel legem
tam, vt suo loco dicemus. Interim videmus
præcipue ex DD. citati Granadus & Tannerus

Hæc docuit ille Recentior in loco, vbi
cerniculum originem habuit, nempe Romæ.
quidem contra Difcerniculum hæc omnia docuit,
quæ ideo referre volui, quia Recentes ætates
Difcerniculi voluerunt suum Difcerniculum
palliare auctoritate hujus Hispani, quasi & illis
mitteret fidem firmissimam, quæ tamen decepta
(si superis placet) non possit sine Difcerniculo.
Sed jam apparet, nunquam Solem Lunæ esse
opponi, quam hic Recentior opponatur Difcerni-
culo, & hæc est causa, quare hujus Recentes
tories mentionem fecerim.

CONTROVERSIA III

Vtrum ex Fide à nobis asserta, procedere possit amor Dei super omnia.

262. **R**ecentiores quidam Discerniculi fautores, adeo necessarium esse Discerniculum estimant, vt sine illo non possit haberi amor Dei super omnia, & hoc est vltimum argumentum pro discerniculo, sed, vt ipsi existimant, optimū quod tamen nec Pallavicinus, nec P. Elipaz vidit. Sic igitur argumentantur. Si motus credibilitatis possunt esse eadem respectu objecti veri & falsi, adeoque, quantum est ex le fallacia & enervabilia, qualis est auctoritas Parochi, & rusticus non habet aliud motum credibilitatis, quàm talem enervabilem auctoritatem, sequitur, quòd Rusticus credens parochi, Deum esse suum finem supernaturalem, & vt talem eliciendum super omnia, sequitur, inquit, quòd Rusticus non possit elicere amorem Dei super omnia. Consequens est vtique absurdum. Ergo &c. Sequelam probant. Qui amat Deum super omnia, debet absolute velle Deum prout omnibus, pro omni tempore, nullo tempore, usque, aut circumstantiâ exceptâ, quia sine illa limitatione aut restrictione, aut conditione amantissimum est. sed rusticus vi suæ fidei hoc non potest: ergo vera est sequela. Probat minorem: debet probare maiorem, quæ tam falsa est, quàm vlla propositio esse potest, etiam in ipso ministerio.

principijs vt postea ostendam : Nam rusticus necessario debet suum amorem restringere ad illud solum tempus, quamdiu non enervatur auctoritas parochi : nam hac enervata ; jam Deus non proponitur amplius rustico vt finis supernaturalis : ergo non potest se extendere amor rustici ad illud tempus, quo enervaretur auctoritas parochi. Vno verbo, ex terminis est absurdum dicere, hunc esse perfectum Dei amorem, qui diceret : Amo te vt finem supernaturalem super omnia, *quauis vi meorum motivorum possis in ratione finis supernaturalis esse chymera, quia parochus potest fallere & falli.*

263. Hoc argumentum non vno modo enervabile est. Primo hoc argumentum involvit implicanciam in terminis. Fatentur adversarij, posse à parcho proponi Deum vt finem supernaturalem super omnia amandum, quin tamen Deus infundat discerniculariam illuminationem, nec enim, inquit, est Deo imposita necessitas illam infundendi semper, sed quando vult, spirat Spiritus. vltius docent, quod etiam absente tali discerniculo rusticus obligetur credere parcho saltem fide naturali & humanâ ; hoc posito, quæro, quando rusticus tunc credit parcho, se esse obligatum ad amandum Deum super omnia, an possit velle satisfacere huic obligationi : vtique : neque enim datur obligatio ad impossibile. atqui est per adversarios impossibile, tunc velle Deum amare super omnia, quia est impossibile eum amare velle pro tempore, quo enervaretur auctoritas parochi : præterea talis amor amaret Deum sub illis absurdis terminis in objectione propositis : ergo est amor impossibilis : quomodo ergo rusticus tunc obligatur credere parcho, se esse obligatum ad amandum Deum, etiam pro casu quo cognosceretur esse chymera ?

264. Secundò, Quia etiam admissis mille Discerniculis totum Argumentum procedet : Quæro enim, an Rusticus habito Discerniculo extendat suum amorem, & suam voluntatem amandi, etiam ad illud tempus, quo oblitus sui discerniculi, & solum memor propositionis parochi, vel etiam huius immemor esset : negabunt vtique, sed cur? quia tunc est impossibile amare Deum, cum non proponeretur motivum amandi. Ita est: hoc ipsum ego respondeo pro me: ideo non potest nec debet se amor Dei extendere ad illum casum, quo enervaretur auctoritas parochi, quia tunc non haberet motivum amandi, sicut non debet se extendere pro casu & tempore quo dormio. Nunquid hæc est evidens paritas? Vides ergo, quod in ordine ad extensionem, & revocationem amoris, tam sit enervabile tuum Discerniculum, quam auctoritas parochi, & tam sit inenervabilis auctoritas parochi, quam tuum Discerniculum? Ratio est clara, quia auctoritas parochi vt movens rusticum, includit intrinsecè absentiam enervationis, sicut Discerniculum debet esse in memoria. ergo sicuti per oblivionem tollitur discerniculum, ita per enervationem auctori-

tatis parochi, tollitur motivum rustici. Aliud ergo est, enervari motivum rustici, & aliud, enervari auctoritatem parochi : Motivum rustici per enervationem parochi potius tollitur, quam enervatur, quia tollitur vna pars illius, sicut per oblivionem tollitur, non enervatur tuum discerniculum : quodsi velis motivum rustici enervari per ablationem partis, ego dicam multò magis enervari tuum discerniculum per oblivionem, quæ est ablatio totius.

265. Falsa est ergo Major propositio argumenti, cuius falsitas adhuc pluribus exemplis ostendi potest. Subditus rectè dicitur amare suum Principem super omnes homines suæ patriæ, etiam si non extendat hunc suum amorem ad illud tempus, quo enervarentur ejus argumenta, ob quæ credit, eum esse legitimum principem. Qui habet probabilia signa suæ prædestinationis, amat prudentissimè Deum vt suum Prædestinatorem super omnia : & tamen hic amor non extenditur ad tempus & casum, quo illa signa enervarentur. Potest item quis amare Deum super omnia propter hoc, quod Beatissimam Virginem exceperit à communi lege peccati originalis : & tamen hic amor non se extendit ad casum, quo ab Ecclesia contrarium definiretur. Quid multis? Nullius hominis amor extendit se ad illud tempus & casum, quo ipse esset ponendus in inferno, & moraliter necessitandus ad blasphemandum Deum. alioquin diceret postea amor : *Amo te Deus etiam pro illo casu, quo certus sum quod te non sim amaturus.*

266. Quod in objectione addebatur de Chymera, est argumentum ad terrendos discipulos. Rusticus non ita nugatur, sed sic dicit. *Amo te, Deus, quia mea motiva ita suadent te esse super omnes creaturas amandum, vt non nisi stultè & imprudentissimè agerem, si vellem dubitare, an sis chymera, cum in hoc nulla probabilitas appareat, e contra mea motiva sint mihi instar motivorum cuiuscunque scientiæ.* Et sic tandem expedita sunt omnia argumenta Discernicularia.

Ex hæcenus disputatis Concludo, Rusticorum fidem, cæteris paribus, ex eo capite, quod eorum motivum proximum & immediatum, nempe auctoritas parochi, sit enervabile, esse majoris meriti, quam fidem Sagacium, habentium motiva inenervabilia : quia magis arduum est assentiri cum tanta firmitate affectiva in priore casu, quam in posteriore ; nam per motiva inenervabilia faciliatur fides, quia magis propè accedit ad scientiam & evidentiam : adeo vt Pallavicinus ausus sit docere, fidem talibus motivis nixam, non esse liberam quoad specificationem, sed tantum quoad exercitium. Quapropter hæc fides appetitativè continetur in fide Rusticorum. qui enim paratus est assentiri propter motiva minus robusta,

est à fortiori paratus assentiri propter motiva robustiora.

CON-

CONTROVERSIA IV.

Qualis Certitudo sit de ratione Fidei.

267. Notandum 1. Certitudinem non solum tribui actui evidenti, quam Theologi post Durandum vocant *Certitudinem Evidentiam*, sed etiam actui Fidei obscuræ, quam vocant *Certitudinem Inevidentiam*.

268. Notandum 2. Omnem actum Naturalem obscurum, vocari incertum in eo genere in quo genere est obscurus; v. g. iudicium quo iudico, Ciceronem fuisse Romæ, est iudicium moraliter evidens, & ideo etiam moraliter certum: sed quia physicè est obscurum, est etiam physicè & simpliciter incertum. Ratio est, quia posset simpliciter esse iudicium falsum: atqui actus capax falsitatis, non dicitur propriè & philosophicè certus, sed impropriè & secundum quid, nempe certus certitudine adhasivâ, quando habet annexam negationem formidinis, ut notant Oviedo & Izquierdo. Sic etiam Certitudo Juridica, quæ fundatur in depositione duorum Testium omni exceptione majorum, non est Certitudo philosophicè sumpta.

269. Notandum 3. Cum quæstio hæc, quid sit Certitudo in genere, sit quæstio de vocabulo, & Theologi vocem illam extenderint ad actum supernaturalem fidei, cuius supernaturalitatem non possumus reflexè experimentaliter cognoscere, sicut reflexè experimentaliter cognoscimus Certitudinem Evidentiam, consequens esse videtur, ad Certitudinem non plus requirendum esse, quam prædicatum convertibile cum actu Certo in genere, prout complectitur actum fidei & actum evidentem tanquam membra dividenda.

270. Notandum 4. Cum Oviedo & Ripalda alijsque RR. actus intellectuales necessariò veros necessitate antecedente, esse duplicis generis: alij enim sunt præcisè ideo necessariò veri, quia objectum non potest se aliter habere, absque eo, quòd actus habeat intrinsecam connexionem cum veritate objecti, ita quidem, ut si per impossibile objectum se aliter haberet, non propterea cessaret causa productiva illius actus, adeoque qui talem actum reflexè & intuitivè cognosceret, non posset inde evidenter inferre veritatem & necessitatem objecti. huiusmodi sunt actus probabiles circa objecta necessaria, v. g. argumenta quibus Philosophi probant, Materiam primam realiter distingui à Quantitate &c. Alij econtra sunt necessariò veri ex intrinseco prædicato, propter quod petunt esse conformes objecto, & non possunt existere nisi sint conformes: cuiusmodi sunt omnes actus evidentes, quorum existentia determinatur ab objecto, item omnes actus intellectuales supernaturales. His positis

271. DICO 1. Certitudinem in genere, prout abstrahit à Certitudine Evidentia & Inevidentia, constitui sufficienter & adæquatè in in-

trinseca connexionem necessaria cum statu objecti, quem ad sui veritatem requirit. Ita à Suarez d. 6. s. 5. n. 6. Oviedo *Contr. 7. de animæ* Ripalda hic, & Hurtadus *disp. 25. s. 1. & disp. 26. s. 1. & ante hos Vasquez 1. 1. d. 1. n. 33. Probatur. Per hoc prædicatum sufficienter distinguitur omnis actus, qui ab omnibus dicitur certus, ab omni actu qui ab omnibus dicitur incertus. Convenit enim hoc prædicatum cum actui evidenti, & omni actui supernaturali, & soli dicuntur esse actus certi: & præter hæc nulli alteri actui convenit, quia nullus actus præter probabilis, & vndique naturalis, habet huiusmodi prædicatum.*

272. Dices. Certitudo suscipit magis & minus, est enim unus actus altero certior: ergo illa intrinseca connexio non suscipit magis & minus: ergo non est Certitudo. R. Certitudo appretiativam & adhasivam suscipere magis & minus, quo sensu sicut vna Conclusio dicitur certior, ita etiam vna dicitur alia verior. Hoc sensu dicitur fides esse certissima, quia præter actibus certis illi adharemus, ut dicitur *Contr. seq.*

273. DICO 2. Omnis actus fidei habet intrinsecam radicalem repugnantiam cum formidine oppositi. Ita omnes. Probatur. Intrinseca repugnantia radicalis cum formidine, nihil aliud, quam quòd entitas actus sit talis, reuera cognita quoad sua prædicata essentialia, determinaret intellectum ad excludendam omnem formidinem de falsitate actus: sed omnis actus supernaturalis hoc habet, cognosceretur enim in actu supernaturali exigentia conformitas cum objecto: ergo hoc ipso diceret intellectus, objectum non posse se aliter habere, & hoc quidem evanesceret. Ergo &c.

Ex dictis colliges, quo sensu verum sit, quod docent Recentiores, posse assensum ratiocinandi articulum falsum, esse æqualis certitudinis cum actu fidei circa articulum verum; hoc enim docent esse intelligendum de Certitudine Certitudinis seu obligationis credendi, non de Certitudine Indefectibilitatis à vero.

CONTROVERSIA V.

An, & quo sensu Actus Fidei Dicitur certior sit Assensu Evidente Naturali.

274. Durandus negavit simpliciter, vultum actum fidei esse certum, quia existimavit Certitudinem & Evidentiam esse Terminos convertibiles: sed est error in modo loquendi, contra modum loquendi Scriptura, tribuens ambiguitates Fidei Certitudinem. Hoc ergo inproposito comparanda venit Certitudo Fidei cum certitudine actuum naturalium. in qua comparatione

Prima Sententia est, Fidem esse minus certam Scientiâ naturali. Ita Hugo de S. Victore, Bonaventura, Alensis.

Secunda Sententia est S. Thomæ & communis aliorum, affirmantium Certitudinem Fidei esse majorem quacunque certitudine naturali.

DICO 1. Actus fidei est certior certitudine essentiali & adæquatè intrinsecâ, quæ consistit adæquatè in connexionione intrinsecâ necessaria cum objecto, quacunque Scientiâ Naturali, habente evidentiam physicam aut moralem. Probatur. Nam omnes harum Scientiarum actus vel non habent indispensabilem connexionem cum objecto, adeoque reflexè cogniti non repugnant cum formidine intellectuali; vel si habent connexionem necessariam & indispensabilem, illa non provenit ex intrinsecò prædicato & perfectione actûs, sed ex necessitate objecti, adeoque habent illam per denominationem extrinsecam.

275. DICO 2. Etiam Certitudo inhæsitiva seu affectiva est major in actu fidei, quàm Certitudo Scientiæ naturalis, habentis tantum evidentiam physicam. Probatur Conclusio 1. Auctoritate Scripturæ. 2. Petri 1. *Habemus firmiorem propheticum sermonem.* tum SS. PP. qui videri possunt apud Card. de Lugo n. 34.

Probatur 2. Ratione. Actus fidei ita assentitur objecto revelato & motivis, ut paratus sit illis assentiri potius quàm veritatibus naturalibus physicis, ita ut si ab alterutris recedendum esset, potius ab his quàm ab illis recederet, & hoc quidem prudenter, exigente scilicet summâ Dei auctoritate in loquendo, ad quam spectat, posse nos obligare ad credendum ipsi super omnia, etiam quando obscura loquitur, & per ministros suos. Sicut enim Deus ob infinitam Bonitatem est amandus super omnia, ita ob infinitam auctoritatem & potestatem in requirenda & exigenda fide adhibenda locutioni suæ, prudenter innegabili, est dignus, cui super omnia præbeatur assensus.

DICES. Rusticus non potest paratus esse adherere locutioni parochi, in casu quo parochi veritates evidentibus rationibus enervaretur. ergo fides rusticorum non est hoc sensu certior illis evidentijs physicis. Sed contra. Hæc replica salutat extra chorum. Jam suprà dixi, motivum Rusticorum non esse præcisè auctoritatem parochi, sed cum addito, ut non enervatam; ergo repugnat ut scientia enervans auctoritatem parochi concurrat cum motivo adæquato rustici. Contra Conclusionem

276. Objicitur 1. Ille actus est certior altero, qui magis repugnat cum formidine oppositi: atqui actus evidens evidentiam physicâ, imò & morali, magis repugnat cum formidine oppositi, quàm actus fidei: Ergo. Minor probatur. Nemo enim impellitur ad formidandum, an cras sit oriturus sol, aut an Cicero fuerit Romæ, sicut multi impelluntur ad formidandum circa articulos fidei. 2. cum Card. de Lugo, Distinguendo

majorem. Nisi illa repugnantia compensetur per alium excessum in alio prædicato Certitudinis, conceditur, si compensetur, negatur. Repugnantia illa actûs evidenteris cum potentia proximâ formidandi, compensatur per firmiorem adhesionem appetitativam, quatenus ita comparatus est credens, ut si intellectui esset alterutrum objectum negandum, potius negaret objectum substantans evidentiam physicâ, quàm objectum Fidei.

277. 2. & expeditius cum S. Thomæ, quam responsionem re ipsâ approbat Valentia & Lugo n. 44. distinguendo iterum majorem. Talis actus est certior secundum se, negatur major, quoad nos, transeat. & eodem modo distinguitur consequens: ergo actus Scientiæ est certior, quoad nos, transeat: secundum se, negatur consequentia. Rationem optimam, ex mente S. Thomæ, reddit Lugo. Cum enim, inquit, Certitudo includat connexionem necessariam cognitionis cum veritate, hæc necessitas clariùs percipitur à nobis in actu scientifico, quàm in assensu fidei, quia melius percipimus evidentiam & claritatem actûs, ex qua oritur connexio necessaria Scientiæ cum Veritate, quàm percipimus Supernaturalitatem actûs fidei, ex qua oritur ipsius connexio cum Veritate.

278. Objicitur 2. Potest Philosophus aliquis æquè firmiter adherere suis sententijs & demonstrationibus, quàm aliquis Christianus suis articulis fidei: ergo assensus fidei non est firmior quocunque assensu naturali. 2. Distinguendo antecedens. Si Christianus assentitur objecto juxta merita motivorum, & contra philosophum non adhareat obstinatè ultra merita suorum motivorum, nego antecedens, secus transeat, & eodem modo conceditur & negatur consequentia.

279. Objic. 3. Si fides nostra esset appetitativè firmior quacunque Scientiâ naturali, tunc fieri posset, ut quis simul & semel paratus esset ad negandum & affirmandum idem objectum; consequens est absurdum. Sequela probatur. Ponamus enim, me eandem veritatem v.g. Omnipotentiam Dei, & scire, & credere: hoc casu deberem ita credere omnipotentiam, ut paratus simul essem ad eandem negandam potius, quàm non credendam: ergo paratus essem ad eandem simul credendam & negandam.

Respondet Card. de Lugo, negando sequelam. ad probationem responderet, Fidem dici firmiorem omni Scientiâ naturali, comparando assensum fidei cum assensu Scientiæ secundum ordinem ad sua objecta formalia, propter quæ assentiuntur; adeoque in illo casu talis esset paratus potius adherere objecto formali fidei, quàm scientiæ. In eundem sensum

Responderi potest 2. Assensum fidei comparandum esse cum assensu naturali secundum rationem adherendi suo objecto, adeoque secundum illum gradum adhesionis, quo similiter adhereret objecto distincto ab objecto revelato: & hoc modo assensus Fidei est firmior, quia intelle-

Ccc

ctus

ctus paratus est potius dissentire cuicunque objecto distincto ab omnipotentia cum tanta evidentia scito, quam non credere omnipotentiam; & hoc sufficit. per accidens enim est, & impertinens ad æstimandam firmitatem, quod in hoc objecto Scientia & Fides concurrant; hoc enim non augeret firmitatem assensus Scientifici: ergo ut fides dicatur firmior hoc ipso assensu scientifico, verante circa objectum fidei, satis est, quod sit firmior quocunque alio actu Scientifico, habente eandem firmitatem ac habet iste: sicut qui dicitur vincere Petrum fortitudine, recte dicitur etiam vincere Paulum æqualis fortitudinis cum Petro, etiamsi hic & nunc Paulum ideo non possit vincere, quia est illi alligatus, ita ut non possit prosternere Paulum, nisi simul cadat.

Responderi potest 3. Fidem esse appetitivè certiorē illis duntaxat actibus, quorum veritas fingi potest repugnare cum veritate fidei: hoc autem fieri non potest, quando versantur circa idem objectum.

280. Objic. 4. Judicium evidens credibilitatis, præcedens fidem, debet esse æquè firmum ac ipse assensus fidei subsequens; nec potest homo velle potius negare credibilitatem, quam objectum Fidei, cum assensus fidei essentialiter præsupponat illud Judicium, & in illo se fundet: atqui Judicium credibilitatis non procedit ab habitu fidei, nec etiam ab habitu piæ affectionis: ergo potest assignari aliquod Judicium evidens æquè firmum, ac est assensus fidei.

281. Negando suppositum, quia illud Judicium habet evidentiam metaphysicam. Deinde respondetur, Conclusionem solum procedere de illis actibus, qui ad fidem non præsupponuntur, nec ad eam pertinent reductivè.

281. DICO 3. Non est necesse, ut Fides sit firmior actu scientifico habente evidentiam metaphysicam perfectam, hoc est, quæ in nullo casu reali admittat formidinem, nec possit à Voluntate cohiberi assensus. Ita Card. de Lugo; & si qui contrarium tenent, non videntur evidentiam metaphysicam in hoc rigore accepisse. Reperitur autem hæc Evidentia imprimis in Visione beatifica; deinde in primis principiis, & si quæ Conclusio ex huiusmodi legitime deducitur. Probatur Conclusio. Non sumus obligati nec obligabiles ad maiorem firmitatem, sive ad maiorem appetitivam adhesionem, & prælationem, quam respectu illorum objectorum, quorum evidentia quoad gradum evidentiam potest reperiri in objecto repugnante cum veritate fidei: v. g. licet physicè sit evidens, accidentia semper esse in subiecto: quia tamen hæc evidentia non ostendit impossibilitatem oppositi, quin possemus de hoc formidare, si Deus revelaret, se in hac exigentia posse dispensare, ideo si hæc evidentia repugnat

cum articulo fidei, debemus huic præ illa adherere, & consequenter præ omni evidentia eodem gradus: atqui nulla evidentia metaphysica potest apparere repugnans cum articulo fidei, nisi ipso quod sit talis ac tanta, ut sit impossibile credere assensum (alioquin obligaremur ad iudicandum contradictoria) ergo non obligamur ad prælationem.

282. DICES cum Ripalda. Maiorem firmitatem Fidei supra evidentiam metaphysicam consistere in prælatione conditionali sed hypothetici impossibili: nempe: si possem formidare de veritate objecti metaphysicè evidentia, præter de illa quam de veritate fidei formidarem.

Sed contra: quia hæc hypothesis non repugnat nostram Conclusionem, sed destruit eam: fingitur enim, objectum non esse evidens metaphysicè, sed tantum physicè (nisi minus credere, in hypothesis poni formaliter contraria, & sic est inepta & inutilis ad quidvis aptandum) adeoque sic voluntas non est parata præter objectum Fidei evidentiam metaphysicè quælibet, sed solum physicæ, quod vltro fatemur. Ergo hypothesis nobis adverteretur, sic formidanda esset. Si objectum metaphysicè evidens repareret mihi contrarium objecto fidei, putarem illud quantumvis metaphysicè evidens, potius negare, quam objectum Fidei. Verum hæc voluntas esset chymatica, ut bene dixit Lugo. Non enim Voluntas dissentendi etiam tunc, quando est impossibile dissentire: elletque admodum imprudens. Si enim evidentia metaphysica repugnaret cum objecto quod putamus esse revelatum, & hæc ipsa repugnantia esset metaphysicè evidens, necessitaremur ad iudicandum, Deum hoc non revelasse: necessitatur enim ad dissentendum vni ex contradictorijs, si alteri assentimur. Quæque huiusmodi appetitatio seu prælatio esset inhumilis amor, quo quis ex amore vellet credere Deum si hoc illi placeret, quod ex terminis est ineptum.

Objici solet S. Augustinus l. 7. Confess. 10. dicens: Facilius dubitarem vivere me, quam esse Veritatem quam audiui. 28. Ex ipso loquendi modo colligi, S. Augustinum loqui non de cognitione experimentalis, quæ anima experiri debet existere, sed de vita dubitabili, nempe de transmigratione animæ cum corpore, de qua in aliquo casu dubitari posset, uti dubitavit qui dixit. *Sive in corpore, sive extra corpus, nescio.* alioquin esset manifestum loquendi ineptus.

Objicit Suarez, defacto nos dissentire principio metaphysicè evidenti, pugnantem cum illa. Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se. Ad hoc responsum est libro 1. quæ non est opus repetere.

